

Розділ 1

«КОЛИ Я ОЗИРНУВСЯ, ВІН УЖЕ ПІДНІМАВСЯ ПО ЕСКАЛАТОРУ»

Ми не в Рубе, не в Ліллі, а в Парижі. Середа, 7 жовтня 2009 року, стрілка годинника щойно перетнула двогодинну позначку. Чудова сонячна погода. У сквері, що прилягає до площі перед міською ратушею XV століття, літо немов затрималося, тому не знайти жодної порожньої лави. Молодий клошар у щільно насунутій на голову кепці тиняється сквером з усім своїм убогим скарбом, шукаючи вільного місця. Його увагу привертає козирок над входом до будинку № 5 на вулиці Петель. Це маленька православна церква, розташована в будинку, який, коли судити із зовнішнього вигляду, цілком міг би виявитися муніципальними яслами або штаб-квартирою якоїсь громадської організації. Парубок штовхає двері й заходить усередину. У церкві повно похоронних вінків і букетів. Один із них, з декількох сотень троянд, гвоздик і лілей, справді гігантський. Триває підготовка до відспівування. Трохи здивований, безхатько виходить із церкви й всідається зі своїм майном на тротуарі неподалік входу. Він не випрошує милостиню...

Але це була б непогана ідея. Річ у тім, що цього дня церкву на вулиці Петель відвідають, ретельно уникаючи розголосу й під покривом найсуворішої анонімності, декілька осіб, що їх зараховують до найвпливовіших і найбагатших у Європі. Серед них — олігарх Олег Дерипаска, власник світового лідера з виробництва алюмінію, компанії «Русал», який скромно простоїть усю службу біля вхідних дверей. Саме його два роки поспіль журнал *Forbes* називав найбагатшою людиною в Росії. Водій терпляче чекатиме на нього за кермом величезного чорного позашляховика з тонованим склом, припаркованого в другому ряді перед церквою. На службі також буде присутній Олександр Пугачов: протягом певного часу він був власником французької мережі гастрономічних магазинів *Hédiard* і газети «Франс Суар», але зараз уже позбавився цих активів. Ось хто, вочевидь, добре обізнаний із тонкощами православного обряду. Поряд із сином колишнього «банкіра Путіна», якого наразі розшукує Інтерпол, розташується делегація клану Сюзер, що контролює один із найважливіших холдингів Туреччини. Трохи віддалік можна буде побачити Джона Елканна, молодого співвласника компанії «FIAT», онука і спадкоємця Джованні Аньеллі; він прибуде на траурну церемонію зі своєю дружиною Лавінією. Серед присутніх промайнуть обличчя Арно Гобе, власника групи фармацевтичних компаній «ІННОТЕРА», і композитора Анрі Дютійє, а також кількох відомих галеристів і нумізматів. Здивує лише відсутність Клода Геана, який обіймає посаду генерального секретаря президента Французької республіки. Загалом, будуть присутні понад сто осіб.

Окрім кількох лав уздовж стін, у храмі немає місць для сидіння, тому всім присутнім доведеться стояти. Так заведено у православному обряді. Приміщення наповнене запахом

ладану, і час від часу бородатий дякон із кадиллом обходить приміщення, окутуючи клубами сизуватого диму. За різьбленою перегородкою хор виконує заупокійні пісні й акафісти.

У глибині церкви, збившись у тісну купку біля іконостасу,— кілька членів родини Мюльє. Вони тут, щоб поділити спільну скорботу. Серед них — Арно Мюльє, син засновника бренду Жерара Мюльє і керівник французького філіалу «Ашана», а також В'янне Мюльє, президент групи «Ашан» і нащадок Жерара. Вони прийдуть сюди поодиноці і розійдуться також кожен своєю дорогою, не обмінявшись жодним словом.

Я і раніше знав про прохолодні стосунки між двома Мюльє, але тільки того дня усвідомив, наскільки великий ступінь їхньої відчуженості. Династія з Нор-Па-де-Кале відома прихильністю до свого регіону, і її представники не прагнуть спілкуватися з бізнес-елітою або діловими колами Парижа. Вони рідко залишають свій рідний Рубе — місто, де розташовано головний офіс «Ашана»,— і майже не з'являються у великих містах. Тому й дивно бачити їх тут, у Парижі, поряд із найвідомішими представниками європейської промисловості і торгівлі. Ще дивніша присутність Мюльє, ревних католиків, на православній літургії, до того ж серед російських олігархів. Проте слід визнати, що Москва стала містом, де Мюльє заробляють найбільше грошей.

Їхня присутність на відспівуванні, певна річ, була зумовлена прихильністю до того, кому вони прийшли віддати останню шану. А той, хто об'єднав усіх цих впливових осіб із вічно перевантаженим розкладом, які з'їхалися з усіх куточків Європи, лежить перед ними у труні, встановленій перед вівтарем. Це професор Бруно Люссато, якого забрала тяжка хвороба на 77-му році життя. Люссато незадовго до смерті повернувся до православ'я — і висловив бажання, щоб його

відспівали в цій церкві, єдиній у Франції, що належить до Московської патріархії.

Бруно Люссато був надзвичайно багатогранною особистістю. Він походив із родини ліворнських євреїв, народився в Тунісі і протягом десятиліть відігравав помітну роль при дирекції «Ашана». Він розробляв для працівників групи різноманітні і всеохопні програми тренінгів, у яких долучення до мистецтва поєднувалось із особистісним розвитком. Протягом доволі тривалого часу ці тренінги відбувалися у створеному ним центрі в Монфор-л'Аморі в Паризькому регіоні, і разом з тим вони постійно викликали полеміку всередині групи. Найбільш скептично налаштовані працівники навіть вбачали в них сектантський ухил, а самого Люссато сприймали як гуру-параноїка, який увірував у власне вище призначення. Тим не менш (дотримуючись набагато більшої конфіденційності) професор також працював як коуч¹ із деякими членами родини Мюльє.

Паралельно з послугами консультанта в галузі організації праці професор, який користувався для перельотів до США, де він читав лекції у Вортонській школі бізнесу, приватними авіалайнерами, вважався експертом у дуже специфічній сфері: навчанні спадкоємців великих статків і консультуванні дітей визначних керівників. Навіть склад присутніх на похороні досить красномовно свідчив про географічну розмаїтість його клієнтури такого типу. «Татусеві синки», які зібралися тут, звикли заявлятися до Парижа з найвіддаленіших куточків Європи на власних літаках, щоб отримувати приватні уроки у своїх квартирах на авеню Марсо, у самому центрі престижного XVI округу. Поєднуючи ролі консуль-

¹ Коуч — спеціаліст з коучингу, методу консалтингу і тренінгу, в процесі якого коуч допомагає учневі досягти певної життєвої або професійної мети.